

ÅRSBERETNING FOR SORØ BEVARINGSFORENING

FOR SEPTEMBER 2021 – APRIL 2022

Bestyrelsen

Ved generalforsamlingen den 2. juni 2021 blev sammensætningen af bestyrelsen ændret, idet både Vibeke Beltoft, Claus L. Christensen og Gregers Steendahl trådte ud. I stedet blev valgt den hidtidige suppleant Anders Herbo, Bromme, og Thomas Bertelsen, Sorø, samt Flemming Bruun, Søborg. Som ny suppleant blev valgt Gregers Steendahl.

Ved den ny bestyrelses første, konstituerende møde den 17. juni hos Torm blev denne genvalgt som formand og Klaus Rostgaard som kasserer. Flemming Bruun blev nyvalgt som sekretær.

Siden har der været bestyrelsesmøde den 16. august hos Klaus og den 18. oktober hos Thomas. Et påtænkt møde i december blev aflyst, men vi mødtes igen den 17. januar hos formanden.

Medlemsaktiviteter

Medlemsbreve er sendt medio maj 2021 (1-2021) og i september (2-2021), og den 28. februar i år udsendte vi indkaldelse til generalforsamling og meddelelse om foredrag.

Som optakt til generalforsamlingen den 2. juni holdt arkitekturhistoriker Thomas Bertelsen, Sorø, foredrag om restaureringen af Sorø Klosterkirke, som han selv har kunnet medvirke fagligt ved og derfor også har fulgt på særdeles tæt hold.

Eneste medlemsarrangement fandt sted i sensommeren 2021, lørdag den 25. september om eftermiddagen, og bestod i et besøg på Ankerhus med en god og grundig rundvisning i "Gl. Ankerhus" v/Thomas Rogert Aagren og Hanne Juel Christoffersen fra støttegruppen "Det historiske Ankerhus". Derefter var der rundvisning i det fri på det øvrige Ankerhus-område. Begunstiget af pænt sensommervejr samlede arrangementet i alt ca. 30 deltagere, hvoraf mange ikke var medlemmer. Lige siden har vi talt om at gentage succesen, men foreløbig er der ingen aftale om det endnu. (Mere om Ankerhus under planlægningsager).

Udadvendte aktiviteter

Formanden holdt i juni pp-foredrag om foreningens virke i Herreværelset på Kaarsbergcentret.

Den 7. september sendte vi en klage til Slots- og Kulturstyrelsen over en foretagen isætning af en dør med glasfyldninger i bagsiden af det fredede hus Søgade 10. Styrelsen har kvitteret for modtagelse af klagen og den 17. september bebudet at, man vil se på sagen, men vi har ikke siden hørt fra Styrelsen. Faktum er, at døren stadig sidder der. Den kan ses fra alfarvej (d.v.s. fortovet i Søndergade).

Bevaringsarbejdet

A) PLANLÆGNINGSSAGER

1) Vedels Have

Stiftelsen Sorø Akademi fremlagde på et møde for høringsberettigede den 16. juni planer for nyt boligbyggeri lige ved indkørslen fra Søgade til Akademihaven, d.v.s. på det frie areal foran

Villereden (Søgade 15). Formanden deltog i dette møde. Projektet går ud på placering af en længe langs med alléen dér og en længere længe ud til Søgade, alt holdt på 1½ etage.

Sidst på året fremlagde kommunen et forslag til lokalplan for "Vedels Have", som den ny bebyggelse skal hedde. Som meddelt medlemmerne den 28. februar har vi til kommunen den 7. februar indsendt indsigelse, der går dels på beliggenheden af de to bygninger, dels på disse bygningers arkitektoniske udformning, idet de slet ikke svarer til det miljø i Søgade, som de skal indgå i.

2) Amtsmandshaven, Slagelsevej 7A

På adressen Slagelsevej 7A ligger bygninger af forskellig alder, men alle bevaringsværdige, opført i røde mursten og med sorte tegltage. Her havde først – fra 1913 – Sorø Amt og fra 1970 Vestsjællands Amt sit hovedsæde.

Amtmanden for Sorø Amt boede på stedet og havde en stor parklignende have mod syd. Den blev en del beskåret, da Vestsjællands Amt byggede en ny amtsgård ud mod Alléen. Der er dog stadig en pæn bid tilbage med flere gamle træer, måske plantet i 1913. De er af kommunen selv udpeget som bevaringsværdige.

En ny ejer af arealet ønsker at bygge nyt bagtil på grunden i form af flere (i alt fire) boligblokke på to etager. Nybyggeriet i sig selv vil tage livet af flere træer, og resten af træerne vil uvægerligt dø, fordi deres rodnet bliver skåret over.

For at beskytte det grønne område mod dette overgreb har vi den 20. december sendt en indsigelse til det af kommunen fremlagte forslag til ny lokalplan (SK 69).

I talende stund ved vi ikke, hvor det hele lander.

3) Frederiksvej 1-3

I anledning af planer fra Sorø Privatskole om nyt byggeri på hjørnet af Frederiksvej og Dalsgaards Allé på bekostning af et gadehus fra o. 1880 og en tilbagetrukket villa fra o. 1940 lagde Sorø Kommune i 2021 et forslag til lokalplan frem, hvor kommunen vil muliggøre det nye byggeri.

Gadehuset må anses for bevaringsværdigt, hvorfor bevaringsforeningen burde gøre indsigelse i sagen, men det har vi faktisk ikke gjort. For at sige det som det er: Vi har misset muligheden! Vores tavshed i sagen skal nu ikke udlægges derhen, at vi bakker op om det nye projekt. Så langt fra, for det påtænkte byggeri er så ringe i vore øjne, at det vil være synd for stedet, om det blev realiseret!

4) Solcelleanlæg i Vedde

På det sidste har vi fået henvendelse fra firmaet BetterEnergy, som vil anlægge et ret stort solcelleanlæg i nærheden af Vedde. Derved vil to landbrugsejendomme blive nedlagt. Om bygningerne her er bevaringsværdige, er vi stadig ikke fuldt ud klare over. Det afhænger af et besøg på stederne, som jeg håber, vi kan gennemføre snart.

5) Ankerhus, Slagelsevej

Til sidst under dette punkt vil jeg gerne pege på, hvilket parkagtig område der højst sandsynligt bliver næste offer for den såkaldte udvikling: Ankerhus! Sikke byggemuligheder!?

Her kan det afsløres, at vi er i god kontakt med Det historiske Ankerhus med henblik på mulighederne for fredning af den ældste bygning på grunden, Magdalene Lauridsens villaagtige

bygning fra 1904, som både rummede undervisningslokaler og bolig til hende selv. Problemet er, at bygningen ligger på samme matrikel som resten af Ankerhus og derfor også har samme ejer som Ankerhus i det hele taget, og er han imod fredning, er chancerne meget små.

B) ENKELTSAGER

1) Storgade 13. Den gamle skole.

Denne meget triste sag blev der sat definitivt punktum for, da den af byrådet vedtagne nedrivning blev effektueret i sensommeren 2021. Grunden, hvor sidelængen stod, lå brak vinteren over, men nu tegner omridset sig af den ny bygning, og det lover lige så dårligt for fremtiden, som tegningerne, vi har set, gjorde det; bygningen bliver for voluminøs til stedet. Hvor er respekten for købstadsmiljøet?

2) Logebygningen for enden af Trautnersvej (nr. 24).

Vi har ikke – endnu – fået en officiel henvendelse fra kommunen omkring ejers planer for ombygning af den funktionstømte logebygning, men der verserer altså planer, som vi af ejer er blevet involveret i.

Oprindeligt, o. 1. verdenskrig, blev den store toetages bygning opført til beboelse, men overgik senere til logebrug, hvorfor der til nordsiden blev føjet bygning til køkkenformål. Den nye ejer, Steen Hahn-Andersen ønsker indrettet boliger i den med deraf følgende ændringer også i det ydre, som dog til dels betegner en tilbageføring (vinduer på 1. salen i gadefacaden). På det foreliggende grundlag har bestyrelsen ikke fundet det nødvendigt på officiel vis at kommentere planerne overfor kommunen.

3) Hotel Postgården, Storgade 25

Som alle ved, sker der i øjeblikket store ting og sager med det gamle Hotel Postgården. Her er bygninger af forskellig alder (fra 1760'erne og frem) og med tidligere forskellige funktioner, et lille kulturmiljø i sig selv, ved at blive shinet op, som det hedder på nudansk.

Efter flere års stilstand og tiltagende forfald bliver der nu indrettet boliger i det meste af komplekset. Kun stueetagen i forhuset skal bruges til andre formål, fordi den lokalplan, Postgårdens forhus er omfattet af, kræver udadvendte funktioner dér, d.v.s. forretninger el. lgn.

For bestyrelsen har det været afgørende, at helheden bevares (ingen nedrivninger af betydning), og sådan bliver det heldigvis også, men der sker nogle ændringer i det ydre, som vil være mere eller mindre skæmmende. Den værste ændring for os at se er, at den nævnte stueetages vinduer ud til gaden ikke bare bliver udskiftet (som alle andre vinduer), men samtidigt også forlænges nedad til nær soklen. Dog med en væsentlig undtagelse, nemlig for det rum, der traditionelt kaldes Holberg Stuen, lige t.v. for hovedindgangen. Det er et velbevaret interiør fra 1767. Både stukloftet, dørene og panelerne på alle væggene (også ydervæggen) er fra dengang, d.v.s. i bedste barokstil, ja, loftet er i ægte rokoko.

Her er det lykkedes at overbevise bygherren om at tage særlige hensyn. Resultatet af det tror jeg, bliver alle glade for.

Vores generelt positive holdning til projektet for Postgården stod at læse i Sjællandske sidste år, sikkert til nogles forundring!

4) Rørstengården på Frederiksberg

Som den sidste af de udflyttergårde fra Lyngby, der blev placeret nord for denne, måtte Rørstengården lade livet i sommeren 2021.

Den blev bygget på det nye sted i 1790 i bindingsværk og stråtag. Naturligvis er der hen ad vejen sket forandringer med delvis grundmur og faste tage, men stuehuset stod temmelig intakt i det originale bindingsværk og med en fin hovedindgang med tofløjede fyldningsdøre fra ca. 1850. Ligeledes var planløsningen ret uændret; bl.a. var den panellerede bondestue bevaret.

Vi og andre har gjort opmærksom på gårdens kulturhistoriske betydning, og da gården blev sat til salg, var der en seriøs køber, der ville udnytte den i et fremtidigt, økologisk byggeri. Sådan skulle det desværre ikke gå.- Foreningen har fotodokumenteret gården ude som inde.

Økonomi – og bogprojekt

Som det formentligt fremgår af regnskabet, har foreningen en god og sund økonomi. Formuen er endda vokset pænt, men det har den forklaring, at Sorø Folkeuniversitet, der opløste sig selv ved udgangen af 2021, besluttede at overlade sin formue til bevaringsforeningen med den klausul, vel at mærke, at beløbet, som andrager lidt over 10.000 kr., skal øremærkes en publikation om arkitekturen gennem tiderne i Sorø. Den vil måske nok koste mere end det, men så må vi søge fonde m.v. om tilskud.

Det bliver i al fald spændende at komme i gang med sådan et manuskript, hvor jeg gerne vil bidrage med den indsigt, jeg har erhvervet mig på dette punkt igennem en 45 år, og så kan vi trække på Thomas Bertelsens ligeledes store viden om emnet. Det skal nok blive en kanongod bog! Udgivelsesdato er ikke fastlagt.

Hjemmesiden

Efter flere års ansvar for foreningens hjemmeside blev Jan Preisler i august afløst af Flemming Bruun, der har en IT-mæssig baggrund i bankverdenen. Hjemmesiden har fået et nyt lay-out. Medlemmerne er velkomne med kommentarer til indhold og udseende af vores fælles hjemmeside.

Dialogen med Sorø Kommune

De såkaldte *kvartalsmøder* med Sorø Kommunes planafdeling er blevet mere hyppige igen efter coronakrisen.

Der blev således efter en pause siden 5. marts 2020 igen holdt møde den 14. september på Sorø Rådhus, og et nyt møde blev gennemført den 24. februar.

Rent organisatorisk er der sket det med virkning fra og med september-mødet, at Museum Vestsjælland har sæde i udvalget, som så ved januar-mødet fik navnet *Bygningskulturgruppen*. P.t. er museet repræsenteret ved museumsinspektør Helle Ålsbøll, Slagelse Museum.

Vi er glade for den nære kontakt vi gennem dette forum har med kommunens administration, for det betyder, at vi i mange sager er mere eller mindre på forkant med udviklingen, således at vi kan gøre vores indflydelse gældende i en tidlig fase i proceduren, uden at vi dog dermed skal regne med større succesrate!

Landsforeningens årsmøde maj 2022 i Sorø

Selv om det hører fremtiden til, vil jeg da lige kort berøre det forhold, at Sorø-foreningen er vært for Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskulturs årsmøde i år. Det foregår som før meddelt lørdag den 7. maj med generalforsamling på Værkerne, men også med rundvisninger i Sorø Klosterkirke om formiddagen og på Sorø gl. Rådhus om eftermiddagen. Vi håber, at de mange gæster fra hele landet vil finde sig godt tilpas her i Sorø og tage mange gode indtryk med hjem.

Tak!

Tak til alle medlemmer for fortsat opbakning til vores arbejde, og tak til alle i bestyrelsen for at forestå det til tider hektiske bevaringsarbejde.

Egentlig ville vi gerne have mindre at lave, ja, bedst var det jo, om bevaringsforeningen var blevet overflødig, men tværtimod er der mere brug for den end nogensinde, hvis man altså ønsker så vidt muligt at undgå yderligere overgreb mod de bygningskulturelle og kulturlandskabelige værdier, som Sorø endnu har at byde på.

Også tak til lokalpressen og Dit-Sorø for god dækning af vore synspunkter.

*Bestyrelsens beretning aflagt af formanden ved
generalforsamlingen på Værkerne i Sorø
den 31. marts 2022
og godkendt af denne.
(Renskrift udført af formanden 5. april 2022).*